

HVORDAN EN POLITIMAND I GRØNLAND SER PÅ RETSHÅNDHÆVELSENS PROBLEMER

Af overbetjent *Charles Vesterbirk*

Fuldmægtig Goldschmidts interessante artikel i „Grønland“ nr. 9/1955 om „Rets-håndhævelsens aktuelle problemer i Grønland“ viser, hvorledes disse problemer tager sig ud set fra centraladministrationen i København og måske navnlig set ud fra et videnskabeligt synspunkt, men da man af artiklen kan få det indtryk, at det særligt er politiet selv, der ønsker mere politi, og at de retshåndhævende myndigheder ønsker tilstande indført som i Danmark med fængsler og andre anstalter, kan det formentlig være hensigtsmæssigt at vise, hvordan problemerne tager sig ud for politimanden, der i det daglige står over for dem.

Det er velkendt, at der sker en hastig udvikling i Grønland, og navnlig det sidste års tid har på visse områder været mærkbart for politiet. At udviklingen er gået frem, kan man blandt andet se på de institutioner, der i 1951 omtrent samtidig med politiet begyndte arbejdet deroppe. Kæmnere og byggeledere begyndte med et personale af samme størrelse som politiet, men disse institutioner er vokset støt, til de nu omfatter et personale, der er mange gange større, end da de begyndte. Politistyrken er derimod den samme, og det er jo desværre en kendsgerning, at udviklingen også betyder mere arbejde for politiet.

Fuldmægtig Goldschmidt giver udtryk for, at det er den stigende kriminalitet, der er årsag til ønsket om mere politi, men der er flere årsager. F. eks. er Grønland i højere grad end før blevet „opdaget“ af danske myndigheder, som nu sender en jævn strøm af bidragssager, skattesager, fogedsager, almindelige inkassationer, subsidiære straffesager m. fl. Hertil kommer det stadig stigende antal love og vedtægter, som ligeledes forøger politiets arbejdsområde. I Godthåb, og sikkert også i andre byer, har man nu det tidligere ukendte begreb færdsel med de deraf følgende problemer i form af håndhævelse af indførte regler og behandling af sager vedrørende færdselsulykker og herunder medvirke til at skabe en fornuftig præcedens i erstatningssager. Omkring 35 procent børn fødes uden for ægteskab, og alle disse betyder lige så mange „sager“, som jo udelukkende rejses af hensyn til

Det nyoprettede forvaringshjem i Godthåb.

børnene selv. Ægteskabsloven betyder nye opgaver for politiet, fremmedloven ligeledes, og heldigvis er en beværtervedtægt nu trådt i kraft. Lukkelov kommer vel også, der er indført kontrol med visse skydevåben, kontrol med offentlige indsamlinger, nye fredningsbestemmelser og kommunale vedtægter dukker jævnligt op, og alle disse bestemmelser betyder selvsagt mere arbejde for politiet. I 1955 havde Godthåb et hidtil ukendt antal besøg af fremmede skibe, hovedsagelig trawlere, og der er ingen tvivl om, at en af grundene til disse besøg var, at man nu frit kan købe spiritus her, hvad man ikke kan i Færingerhavn, hvor skibene hidtil har holdt til. En ny stor opgave er forestående, idet kærnerne har bebudet mange inddrivelsessager. Det drejer sig om, at mange mennesker skylder penge til stat og kommune, idet afdrag på husbygningslån, motorbådslån, forsikringspræmier og alimentationsbidrag ikke er indgået, hvorfor man nu anser det for hensigtsmæssigt at inddrive disse beløb efter retsplejelovens bestemmelser, hvilket vil sige, at politiet skal gøre det. Det er imidlertid tvivlsomt, om politiet i øjeblikket magter også denne opgave, omend det sikkert virkelig vil være hensigtsmæssigt at løse den, for det må være uheldigt at vænne låntagere til, at der intet sker ved, at de ikke betaler af på gælden.

Typohuse ved Skibshavnsvej i Godthåb.

Naturligvis har ophævelsen af spiriturationeringen kunnet mærkes, selv om det synes, som om man ofte gør dette problem større, end det er, for langt de fleste mennesker her i landet omgås spiritus på en fornuftig måde. Ganske vist er der endnu for mange, der ikke rigtig forstår dette „gode“ og misbruger det, men der er grund til at tro, at de værste overgangsproblemer er overstået. Bortset fra spiritussens indflydelse på kriminaliteten har frigivelsen imidlertid forøget arbejdet med almindelig opretholdelse af ro og orden i væsentlig grad. Frigivelsen skete uden begrænsninger. Ingen beværterlov eller lukkelov fulgte med. Enhver, der kunne få næringsbrev, kunne åbne restauration, og resultatet blev da også, at der dukkede adskillige „kaffebarer“ op, og ejerne er ikke i alle tilfælde folk, som man normalt ville finde egnede til at starte en sådan virksomhed. Disse kaffebarer, der ikke nøjes med at servere kaffe, har i visse kredse af befolkningen medført forøget drikkeri og adskillige flere tilfælde af spektakler i form af slagsmål og anden uro og naturligvis også alvorligere ting som vold og tyverier.

Arbejdet med hittegods er ret upåagtet, men i Godthåb drejer det sig dog om et par hundrede numre årligt, som skal registreres, fremlyses, udleveres eller sælges på auktion. Næsten alle, der i dag rejser fra Grønland, ønsker rejsepas, og

udstedelse af førerbevis til motorkøretøj, hvad enten dette nu er en bil, motorcykel eller knallert (til sidstnævnte kræves dog ikke førerbevis mere) er meget almindeligt.

Dette var nogle glimt af politiets almindelige, daglige ekspeditionssager, og det er alt sammen noget, der hører til i et moderne, velordnet samfund.

Politiets største arbejde er imidlertid behandlingen af kriminelle sager, blandt andet fordi efterforskning som regel tager lang tid, og det er en kendsgerning, at kriminaliteten er stigende, men hvorfor er den det?

Endnu for få år siden spillede naturaløkonomien en stor rolle i det grønlandske samfund, men det gør den ikke mere, i hvert fald ikke i bysamfundene, hvor den er blevet afløst af pengeøkonomien. I dag går husmoderen i Godthåb til slagteren efter steg og pålæg, butikkerne er velforsynede også med luksusprægede varer som chokolade, parfume, legetøj, fyrværkeri, beklædning, vine og spiritus, og bageren frister med kager og wienerbrød, ligesom restauranterne frister med munter selskabelighed hver aften. Alt dette kræver penge, og pengekravet har skabt berigelsesforbrydelser i hidtil ukendt grad. Som en illustration kan nævnes, at årets første 10 dage medførte 11 anmeldelser om indbrud og tyverier i Godthåb by, og der er intet tegn på, at det foreløbig bliver anderledes. Når kriminaliteten således er stigende, er det navnlig på berigelsesforbrydelsernes område, men der er også flere tilfælde af vold end tidligere, og ofte af ondartet karakter.

Antallet af lovovertrædelser er steget i takt med lovenes indførelse og med hele udviklingen på en, man fristes til at sige naturlig måde, og det må ikke glemmes, at der bag hver eneste anmeldelse står et forurettet menneske, som har et rimeligt krav på at få sin ret, ligesåvel som borgerne har krav på at kunne færdes i fred og ro, ganske som i det øvrige Danmark, og dette synspunkt møder politiet da også dagligt.

Når politiet giver udtryk for ønsket om en udvidelse af personalet, er det derfor også som talerør for befolkningen, og landsråd og kommunalbestyrelser har formentlig følt det påkrævet, når de har anbefalet flere politifolk til Grønland. I sin artikel spørger fuldmægtig Goldschmidt i forbindelse med en omtale af landsrådets ønsker om mere politi: „... hvorledes man skal forene ønsket om en hurtig udvidelse af politiet med ønsket om en rolig, harmonisk samfundsudvikling på basis af indgående og systematiske overvejelser...“ Det kan næppe bringe en rolig, harmonisk udvikling i fare at stationere en enkelt politimand i byer som Frederikshåb, Nanortalik, Sukkertoppen m. fl., tværtimod, og man må blandt andet i denne forbindelse håbe, at landsrådet ikke giver beværterbevilling i byer, hvor der ingen politimand findes, både for befolkningens egen skyld og af hensyn til kommunefogderne, der foruden at passe deres erhverv også må bestride politiarbejde, såvel ved dag som ved nat.

Det nye kvarter i Godthåb, det såkaldte Østerbro.

Ens syn på politi- og retsvæsen er jo i høj grad afhængig af, hvilken forbindelse man har haft med det. Lovovertræderen ønsker næppe mere politi, men den forurettede mand, som måske ikke før har interesseret sig for spørgsmålet, ser helt anderledes på det, når det er gået ud over ham selv, og der er mange forurettede i Grønland i dag.

Derfor synes det både nødvendigt og rimeligt med mindst en politimand i hver by, og det er min opfattelse, at man skal søge at knytte unge, kvalificerede grøn-
lændere til politiet, men for at dette kan lykkes, må man tilbyde dem tålelige løn-
forhold og fremtidsudsigter. Det ville endvidere være ønskeligt, om man fra alle sider
ville være med til at skabe sympati for dette arbejde, der i sig selv er vanskeligt nok.

Politiet nærer ingen ønsker om at indføre fængsler i Grønland, men det stiller
sig lidt anderledes, når talen er om „anstalter“. Dette ord har en ilde klang i
Danmark, og man vil derfor let lægge noget misvisende i det, men det, der øns-
kes, er anstalter, der kan virke efter kriminallovens ide om resocialisering, noget
der tiltaler enhver moderne indstillet politimand, og det synes at være nødvendigt
med sådanne nye muligheder, for det er en kendsgerning, at kriminallovens for-
anstaltninger for tiden ikke kan gennemføres i praksis. Siden forarbejdet til denne

lov blev gjort, har grønlænderne mange steder ændret levevis på væsentlige punkter, ja, man kan godt tale om en mentalitetsændring, og det er sket så hastigt, at kriminalloven allerede var forældet på visse områder, før den blev sat i kraft. For nogle år siden var det almindeligt med en eller få forbrydelser af nævneværdig betydning årligt. I 1955 blev 35 personer sat under tiltale og dømt ved kredsretten i Godthåb, hovedsagelig for overtrædelse af kriminalloven. Dette tal er formentlig af samme størrelse i andre byer, enkelte steder måske endda større. Hvordan kan man finde foranstaltninger til så mange? Det er simpelthen umuligt, og resultatet er da også, at mange forseelser afgøres med bøder, hvor anden foranstaltning burde have været bragt i anvendelse. Af disse 35 personer blev 5 idømt forvisning, som nu hedder „Anvisning af bestemt opholdssted“, hvilket forudsætter, at man kan anvise de pågældende arbejde og passende bolig, og ikke mindst det sidste er vanskeligt, da boligmangel kendes her som andre steder. En mand idømtes tvangsarbejde, der blev afsonet på politibåden, hvor han arbejdede som matros. Mange vil finde dette uheldigt, men der fandtes ingen anden udvej, og det gik da også udmærket. Tre blev idømt afholdspålæg, i forbindelse med bøder. Foranstaltningen afholdspålæg har imidlertid her, som i flere andre lande, spillet totalt fallit. Tre blev idømt tilsynsværger, som imidlertid ikke har indfriet forventningerne. Det er vanskeligt for ikke at sige umuligt at gennemføre et effektivt tilsyn, og værdien af denne foranstaltning er tvivlsom. Tre blev idømt mere specielle straffe som f. eks. frakendelse af retten til at undervise børn, føre motorvogn o. l. Resten idømtes bøder. Derudover vedtog 107 personer bøder for politiet udenretligt. Disse tal giver imidlertid ikke et billede af kriminaliteten i Godthåb, men viser alene det, som politiet har kunnet nå at gennemføre.

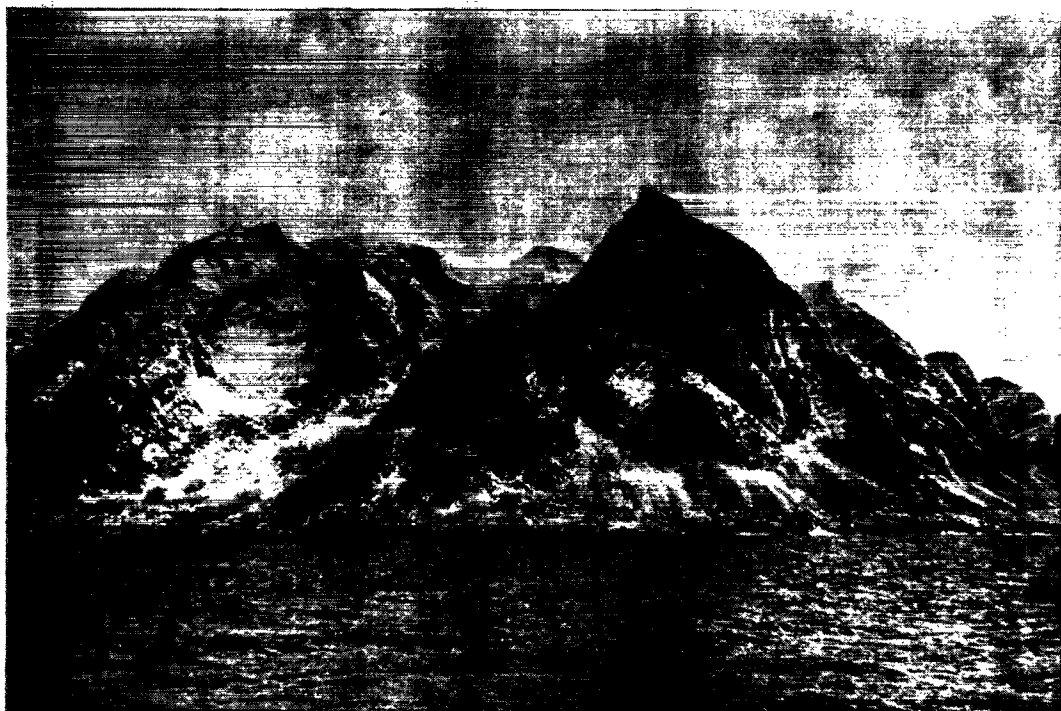
Foranstaltningen „forvaring“, som vane-, erhvervs- eller farlige forbrydere kan idømmes, har der hidtil ikke været nogen mulighed for at bringe i anvendelse på grund af mangel på anbringelsessted. Det er imidlertid fastslået, at der er behov for et sådant sted, hvorfor der da også nu er indrettet et „forvaringshjem“ i Godthåb med plads til 6 mand.

Fuldmægtig Goldschmidt skriver i sin artikel, at det navnlig er en enkelt domfældt person, der henvises til som anledning til ønsker om andre foranstaltningsmuligheder, men dette skyldes formodentlig en misforståelse eller en fejlvurdering. Den omhandlede mand er ganske vist et problem, men også kun eet. Manden er anset som farlig i spirituspåvirket tilstand, og den eneste mulighed for at holde ham væk fra spiritus er en vis form for afsondring fra andre mennesker, som indtil nu har været meget vanskelig, og han har da også været og er stadig en hyppig gæst i detentionen. Den familie, han er anbragt hos, er meget uheldig over at have påtaget sig dette og beder jævnlige om at komme af med ham, men

Det første rækkehus i Godthåb har været i brug siden 1950.

endnu har det ikke været muligt at finde et nyt anbringelsessted. Det er nyt for mig, at arbejdsstedet har stærkt brug for ham. Han fylder kul i sække, og der er flere arbejdsløse, som gerne vil have hans job, og da det netop er på arbejdspladsen, han får spiritus, vil det være ønskeligt at få ham fjernet. Da han er idømt forvaring og afholdspålæg for livstid, og da han er almindelig kendt som farlig i spirituspåvirket tilstand, er det forståeligt, at netop hans tilfælde har medvirket til svigtende tro på det retssystem, man forsøger at bygge op. Han er dog ikke det eneste alvorlige kriminelle tilfælde i Grønland. En ung mand sad således fornylig i varetægsarrest i Godthåb, sigtet for indbrud. Han har siden sit 14. år gjort sig skyldig i mangfoldige overtrædelser, og mange foranstaltninger har været forsøgt på ham, men hidtil uden gunstigt resultat, og netop denne kategori findes der flere af over hele landet. Der er således her tale om vaneforbrydere, som formentlig bør idømmes en form for forvaring, idet samfundet har ret til at beskytte sig mod sådanne lovovertrædere. En sådan forvaring skal naturligvis stadig have resocialisering for øje, men man må blot ikke stirre sig blind på lovovertræderens problem alene, men også ofre den forurettede en smule opmærksomhed. Disse vaneforbrydere udfører ikke altid deres handlinger under påvirkning af spiritus, som det er en almindelig opfattelse. Det er rigtigt, at mange forbrydelser udføres

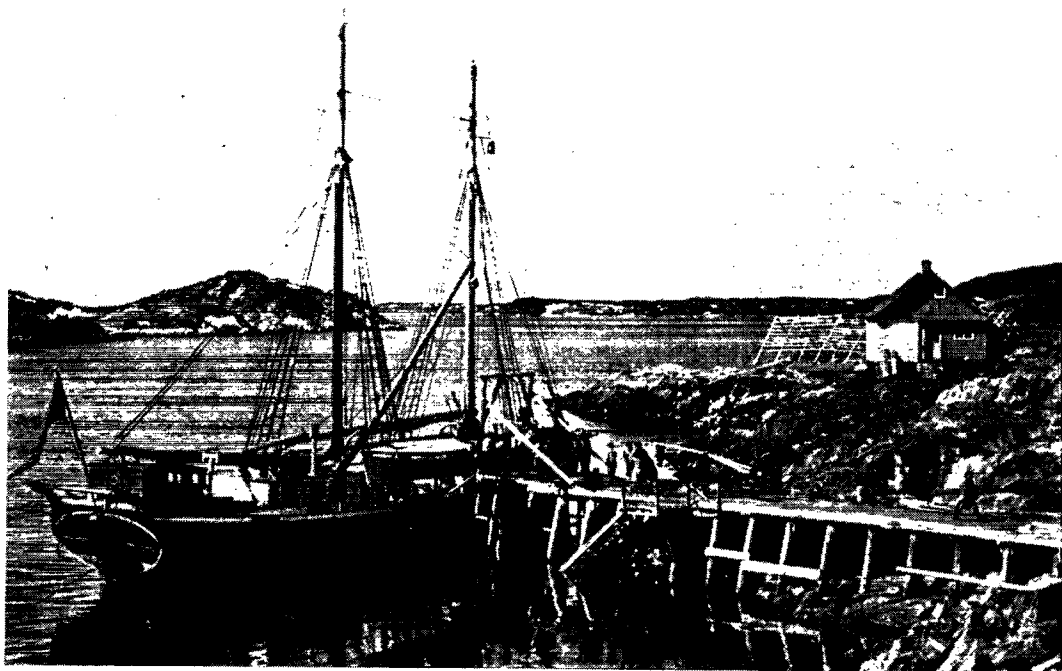

Fjeldparti i nærheden af Ivigtut.

af spirituspåvirkede mennesker, men det er forkert at tro, at der ingen lovovertrædelser ville ske, hvis der ikke fandtes spiritus her i landet.

Der er nu skabt mulighed for at anbringe 6 personer i forvaringshjem under former, der medfører en vis afsondrethed uden dog helt at forhindre dem i samkvem med andre mennesker, men som dog intet har med fængsel at gøre. Iøvrigt er det for tidligt at udtale sig nærmere om gennemførelsen af denne foranstaltning.

Opførelsen af denne „anstalt“ løser imidlertid ikke problemerne ved gennemførelsen af de øvrige foranstaltninger. Tvangsarbejde, som hidtil har været anvendt i svære kriminelle tilfælde, er blevet illusorisk ved, at arbejdsløshed nu også kendes her, i hvert fald om vinteren. Det bliver derfor nærmest et gode at blive idømt arbejde, da det må erindres, at den dømte får fuld tarifmæssig løn. Dertil kommer, at han som regel bor i sit hjem, ganske som sædvanligt, da bolig andre steder ikke kan skaffes, og det giver ham let adgang til forlystelser og adspredelser, selv om han har beskikket tilsynsværge. Derved mærker han overhovedet ikke, at han „foranstaltes“. Ydermere er det meget vanskeligt at skaffe arbejde til en sådan domfældt, da institutionerne naturligt nok selv ønsker at vælge deres folk, når der alligevel skal betales fuld løn, og tvangsarbejde må ifølge kriminalloven kun udføres for stat eller kommune.

Kystskonnerten „Klapmydsen“ losses i Fiskerhøjsø.

Der er gode erfaringer med foranstaltningen „tvangsuddannelse“, som kun anvendes på forholdsvis unge mennesker, men da der bliver større og større mangel på lærepladser, er det næsten umuligt at skaffe plads til en ung mand, der har forset sig, fordi man har den anskuelse, at den, der ikke har gjort sig skyldig i noget ulovligt, bør gå foran lovovertræderen. De private fiskere og fåreavlere, der har været villige til at tage sig af en ung mand med henblik på tvangsuddannelse, er forlængst „taget i brug“, og for tiden er der ikke flere muligheder, men man må håbe, at både institutioner og private vil vise forståelse for betydningen af netop at få anbragt sådanne unge mennesker under gavnlig indflydelse, som har vist sig at være af virkelig værdi.

Anvisning af bestemt opholdssted er som nævnt særlig vanskelig på grund af boligmangelen. De få pladser, der har stort sæsonfiskeri, og som derfor har fået opført barakker til bolig for arbejdere og fiskere, er hårdt presset til at tage lovovertrædere, men der sker derved det uheldige, at der samles for mange af dem på samme sted.

Af lægelige foranstaltninger har navnlig antabuskur været forsøgt, men politiet er ikke glad for en anvendelse af denne kur som en idømt foranstaltning, fordi den kræver en kontrol, som kun vanskeligt lader sig gennemføre, ligesom en sådan

kur helst skal ske på frivillig basis, da ønsket om helbredelse er en vigtig faktor, og dette ønske mødes kun sjældent.

Tilbage er bøderne, som vel er en straf og ikke en foranstaltning, men da bøder vitterligt ofte idømmes, hvor anden foranstaltning burde have været anvendt, må det vel betyde, at kriminallovens gode ide om resocialisering gennem foranstaltninger i stedet for straffe for tiden ikke kan gennemføres, og dette beklager ingen mere end politiet.

Konklusionen af alt dette må blive, at politistyrken udvides således, at alle byer har en politimand, og det er sikkert manges mening, at dette ikke behøver at fastslås ved en videnskabelig undersøgelse, men en statistisk bedømmelse af politiets arbejde i Grønland vil formentlig være en forudsætning for, at ønsket om en sådan udvidelse imødekommes, og dette volder vanskeligheder, da politiet har ringe tid til virkelig at gøre noget ved statistiken, og da en nok så god statistik kun vil give oplysning om det, politiet har kunnet nå, og ikke det, der måske burde have været nået.

En bedre mulighed for praktisk gennemførelse af foranstaltninger er nødvendig, ja, måske bør der indføres helt andre former for „straffe“, men dette kræver naturligvis megen og grundig undersøgelse. Det er vanskeligt at udtale sig om, hvordan en sådan undersøgelse bedst kan gennemføres, men et rigtigt resultat kan næppe nås ved indsendelse af akter til en undersøgelseskommission, fordi mange retsafgørelser er præget af manglende foranstaltningsmuligheder, ligesom det heller ikke på denne måde kan ses, hvor mange sager der ikke bliver behandlet på grund af manglende tid, eller fordi politiet ikke finder det hensigtsmæssigt at gøre noget, med andre ord vil en sådan fremgangsmåde ikke give det rette billede af retstilstanden i Grønland i dag. Et direkte samarbejde med myndighederne i Grønland er derfor sikkert påkrævet i forsøget på at finde frem til den rette løsning af problemerne.

Til slut et lille billede, som tydeligt viser forholdene for en politimand i Grønland i dag. For nogen tid siden rejste vi her fra Godthåb til Frederikshåb for at behandle sager, og vi måtte derfor lukke stationen i Godthåb. I Frederikshåb mødte vi berettigede beklagelser over, at vi kom så sjældent, og da vi efter 9 dages forløb vendte tilbage til Godthåb, blev vi fra mange sider bebrejdet, at vi var taget af sted „allesammen“ (2 mand). Iøvrigt ventede 16 anmeldelser om ret grove forseelser på os, og flere af gerningsmændene erklærede rent ud, at de ikke ville have begået deres handlinger, hvis politiet havde været hjemme.

Den forebyggende virkning kan ikke gøres op i statistik, men den har sin værdi.

Grønland er nu gjort til et moderne samfund, og det er blevet en del af det danske rige, hvorfor det ønskes og ventes, at dette samfund skal være lige så velordnet som i det øvrige Danmark. Det kan det ikke uden et politi og retsvæsen, udbygget i takt med udviklingen og de forhold, der nu engang gør sig gældende.